

Krzysztof Domeracki

Hezbollah oraz jego Aparat Militarny i Bezpieczeństwa

Na początku lat 80. ubiegłego wieku pojawił się na Bliskim Wschodzie nowy aktor niepaństwowy, który dwie dekady później stał się jednym z podmiotów oddziałujących na bezpieczeństwo międzynarodowe. Organizacja Hizb Allah (Hezbollah, Partia Boga) powstała w 1982 r. w wyniku przemian zachodzących w regionie¹, stając się siłą do dzisiaj dysponującą środkami i narzędziami pozwalającymi na kształtowanie sytuacji bezpieczeństwa, przede wszystkim w Libanie. Jak pokazały dotychczasowe doświadczenia, jest ona również podmiotem, który w dużym stopniu wpływa na bezpieczeństwo Bliskiego Wschodu.

W związku ze swoją aktywnością i udanymi operacjami skierowanymi głównie na cele izraelskie i amerykańskie nowo powstała organizacja posiadająca własne siły zbrojne stała się celem operacji wywiadowczych prowadzonych przede wszystkim przez Izrael i Stany Zjednoczone². Zdając sobie z tego sprawę, Hezbollah i irańscy mocodawcy zaczęli rozwijać zdolności wywiadowcze i kontrwywiadowcze organizacji. Doświadczenia palestyńskie (szczególnie Fatahu) oraz wsparcie zewnętrzne (otrzymane przede wszystkim od irańskiego Pasdaranu) pozwoliło na stworzenie Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa, który funkcjonuje w strukturach Partii Boga i jest jedną z najlepiej strzeżonych tajemnic organizacji.

Autor w niniejszym opracowaniu przedstawił odpowiedzi na pytania:

1. Jak jest zorganizowana Partia Boga i jakie miejsce w jej strukturze zajmuje Aparat Militarny i Bezpieczeństwa?
2. Jak jest zorganizowany Aparat Militarny i Bezpieczeństwa organizacji Hezbollah, jakie są jego zadania oraz jaki wpływ może on wywierać na kształt organizacji?

Artykuł został podzielony na osiem części. W pierwszej autor krótko charakteryzuje organizację wraz z określeniem czynników determinujących jej powstanie. W kolejnych porusza zagadnienia związane ze strukturą oraz źródłami finansowania Partii Boga. W czwartej autor zawarł analizę funkcjonalną Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa wraz z określeniem ogólnych celów i zadań realizowanych przez poszczególne podmioty. Części piąta i szósta traktują odpowiednio o wywiadzie i kontrwywiadzie organizacji. Natomiast siódma dotyczy części militarnej Aparatu organizacji. Ostatnia zaś jest związana z określeniem wpływu Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa na kierunki działania Hezbollahu i jego przyszły kształt.

Praca, z uwagi na przedmiot i podmiot badań oraz związane z tym istotne ograniczenia dotyczące dostępu do informacji źródłowych, została oparta na opracowaniach naukowych, informacjach przekazywanych przez środki masowego przekazu, analizach i raportach.

---

¹ W dalszej części pracy określono czynniki wewnętrzne i zewnętrzne warunkujące powstanie organizacji.

² Izraelskie służby do czasu pojawienia się nowego ugrupowania były skupione przede wszystkim na rozpoznaniu zagrożeń związanych z terroryzmem palestyńskim.

Na potrzeby niniejszego artykułu posłużono się głównie metodami teoretycznymi³. Zastosowano przede wszystkim metody analizy oraz syntezy, a także wnioskowanie indukcyjnego enumeracyjnego i dedukcyjnego. Autor wykorzystał także elementy metody zbierania sądów (opinii)⁴, w ramach których stosował technikę wywiadu eksperckiego.

Hezbollah – jeden z aktorów na Bliskim Wschodzie

Partia Boga, której członkowie są połączeni więzami rodzinnymi i religijnymi, jest jedną z najbardziej tajnych i zakonspirowanych organizacji na świecie. To nie tylko zwyczajna organizacja o charakterze paramilitarnym, lecz także – w opinii ekspertów ją badających – szeroko rozumiany ruch oporu (ang. *resistance movement*). W politycznym środowisku libańskim Partia Boga jest uważana za superpartię polityczną, z własnym zapleczem militarnym, której słabe libańskie struktury państwowe nie są w stanie się przeciwstawić.

Funkcjonowanie Hezbollahu jest oparte na trzech filarach⁵. Są to: *wiara w Boga zgodnie z islamem, dżihad* oraz *al-wali al-faqih*⁶. Organizacja działa w sferach⁷: politycznej (jako część Sojuszu 8 Marca), dżihadu⁸, specjalnej – wywiadu i kontrwywiadu (także na rzecz innych podmiotów), społecznej (opieka zdrowotna, kultura) oraz ekonomicznej (zdobywanie środków na finansowanie działalności oraz wspieranie społeczności szyickiej).

Organizacja jako partia polityczna oraz lider koalicji 8 Marca jest podmiotem mającym możliwości wpływania na politykę wewnętrzną i zewnętrzną Libanu. Stąd też w materiałach dotyczących bezpieczeństwa w regionie konieczne wydaje się uwzględnianie tej organizacji jako jednego z podmiotów, który posiada możliwość oddziaływania na rozwój sytuacji na Bliskim Wschodzie, szczególnie w obszarze Lewantu.

Hezbollah powstał w wyniku wewnętrznych procesów zachodzących w Libanie. Katalizatorem była izraelska inwazja na Liban w 1978 r. i następnie w 1982 r. Był to czas, kiedy libańskie społeczeństwo było mocno podzielone. W sytuację w Libanie były zaangażowane szczególnie dwa państwa – Syria i Iran. Syria, chcąc osłabiać wpływy Iranu i zahamować eksport irańskiej rewolucji, wspierała konkurencyjną dla Hezbollahu partię Amal, z której wywodziło się wielu członków Partii Boga⁹. Obie organizacje, które są organizacjami szyickimi, walczyły o wpływy w szyickiej części libańskiego społeczeństwa. *Etap kończący otwartą walkę pomiędzy Amalem i Hezbollahem zakończył się w listopadzie 1990 r., kiedy osiągnięto porozumienie kończące działania wojenne pomiędzy obiema stronami. Syryjska interwencja była kluczowym bodźcem doprowadzającym te dwie partie do przerwania działań militarnych. Syryjski nacisk doprowadził również do współpracy pomiędzy Hezbollahem i Amalem i uformowaniem politycznego*

³ M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych*, Warszawa 2012, s. 67–78.

⁴ Tamże, s. 59.

⁵ Zob. N. Qassem, *Hizbullah. The story from within*, London 2005, s. 21–58.

⁶ *Al-wali al-faqih* – duchowny uczony sprawujący przywództwo. Zob. *Słownik polityczny angielsko-perski, persko-angielski*, wyd. 2, Teheran 1996, s. 412 (w tekście odniesienie do najwyższego religijnego przywódcy Iranu).

⁷ Podział dokonany przez autora na potrzeby niniejszego opracowania.

⁸ W tym dżihad militarny, który został podzielony przez Naima Qassem na: *groundwork jihad* (czyli konfrontacja Muzułmanów z innymi. „święta wojna”) i *defensive jihad* (obrona terytorium). Źródło: N. Qassem, *Hizbullah...*, s. 39.

⁹ M.in.: Hussain Mussawi, Hassan Nasrallah, Naim Qassem. Do Hezbollahu trafiali również członkowie innych ugrupowań, m.in. z Hizb al-Dawa: Subhi al-Tufayli, Sayyid Abbas al-Mousawi czy też z Harakat Fatah Imad Mugnyyah.

sojuszu – który przetrwał do dzisiaj¹⁰. Była to demonstracja siły Syrii w stosunku do Iranu potwierdzająca, że Liban jest nieodłączną częścią syryjskiej strefy wpływów. Amal zaś został politycznym współpracownikiem dobrze zorganizowanej i lepiej uzbrojonej organizacji Hezbollah¹¹.

Hezbollah to również „efekt ratyfikacji Manifestu Dziewięciu” przez różne organizacje i prowadzenie przez nie działalności pod jednym szyldem¹², a także wola i zaangażowanie Iranu, gdyż do Doliny Bekaa¹³ popłynęły środki finansowe, uzbrojenie oraz irańscy instruktorzy (pochodzący z Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, ang. *Islamic Revolutionary Guard Corps* – IRGC¹⁴). Korpus to produkt rewolucji islamskiej z 1979 r. Jednym z podmiotów wchodzących w jego skład są siły specjalne Al-Quds, które współpracują między innymi z Hezbollahem oraz innymi organizacjami szyickimi¹⁵.

Za Rafałem Ożarowskim **czynniki determinujące powstanie organizacji** można podzielić następująco¹⁶:

- 1) czynniki wewnętrzne:
  - a) aktywność bojowników palestyńskich i obecność OWP w Libanie przyczyniła się do wybuchu wojny domowej,
  - b) rewitalizacja szyickiej społeczności w Libanie;
- 2) czynniki zewnętrzne:
  - a) rewolucja islamska w Iranie z 1979 r.,
  - b) inwazja Izraela na Liban w 1982 r.

Dodatkowo w ujęciu geostrategicznym i geopolitycznym było to stworzenie irańskiego ośrodka wpływu na sytuację bezpieczeństwa w regionie.

Partia Boga ukonstytuowała się na wzór „irańskiego mentora” oraz częściowo skorzystała z doświadczeń wyniesionych z funkcjonowania organizacji palestyńskich¹⁷. Uzbrojenie dla organizacji dostarcza Syria, która jest swoistego rodzaju łącznikiem pomiędzy Hezbollahem a Iranem¹⁸. Jednym z głównych celów utrzymywania tej organizacji w Libanie przez Iran i Syrię jest możliwość wywierania wpływu na sytuację w regionie oraz zachowanie stanu pozornego wrzenia w Libanie, co angażuje uwagę Izraela będącego wrogiem numer jeden dla muzułmańskiego świata.

*Hezbollah oficjalnie określił swoją tożsamość jako militarne skrzydło Brygad Islamskiego Oporu*¹⁹ w styczniu 1985 r., kiedy w gazecie *As-Safir* opublikował „List otwarty: program Hezbollahu”²⁰. Dzięki przemyślanej strategii oraz pomocy irańsko-syryjskiej organizacja stała się uosobieniem walki z okupantem oraz jedynym podmiotem niosącym pomoc biedniejszej, szyickiej części społeczeństwa libańskiego. Hezbollah jest dobrze zorganizowaną strukturą i jednocześnie swego rodzaju „państwem w pań-

¹⁰ N. Qassem, *Hizbullah...*, s. 14.

¹¹ Hezbollah przewodzi parlamentarnej opozycji 8 Marca.

¹² N. Qassem, *Hizbullah...*, s. 20.

¹³ Dolinę Bekaa zamieszkują przede wszystkim szyici, dlatego też w tym miejscu Hezbollah rozpoczął działalność.

¹⁴ Nazwa nieformalna – Pasdaran.

¹⁵ Zob. A.H. Cordesman, *Iran's Revolutionary Guards, the Al Quds Force, and Other Intelligence and Paramilitary Forces*, Washington 2007.

¹⁶ R. Ożarowski, *Hezbollah w stosunkach międzynarodowych na Bliskim Wschodzie*, Gdańsk 2011, s. 28.

¹⁷ Członkami Hezbollahu zostały również osoby mające doświadczenia zdobyte w palestyńskim Fatahu, w osławionej Force 17 oraz libańskim Amalu.

¹⁸ Zob. M. Bar-Zohar, N. Mishal, *Mossad*, Poznań 2012, s. 298.

¹⁹ Ang. Islamic Resistance Brigades – arab. Muqawama al-Islamiyyah.

²⁰ J.L. Gleis, B. Berti, *Hezbollah and Hamas. A Comparative Study*, Baltimore 2012, s. 35.

stwie”, gdyż (...) *dysonuje możliwościami politycznymi, gospodarczymi, militarnymi i informacyjnymi*²¹. Mając własne media, systemy łączności oraz rozbudowane struktury edukacyjno-kulturalne, pomocy społecznej i opieki medycznej, finansowe, polityczno-militarne, a także ds. zagranicznych, religijnych oraz aparat bezpieczeństwa, organizacja jest podmiotem, który nie może być pominięty przy podejmowaniu studiów nad bezpieczeństwem na Bliskim Wschodzie.

Przez wiele lat największe służby wywiadowcze świata nie były w stanie spenetrować tej organizacji. Jest ona świetnie zakonspirowana, niektórzy mogą mówić, że pod tym względem wykazuje skłonności paranoidalne. Nawet izraelski wywiad wojskowy twierdzi, że Hezbollah (...) *to organizacja terrorystyczna, której nie można skompromitować przy użyciu techniki. Supertajne komórki i szyfrowe sposoby komunikowania się mogłyby wzbudzić zazdrość najbardziej wyrafinowanych służb wywiadowczych. Organizacje terrorystyczne i szybkie układy terrorystyczne bazują na powiązaniach rodzinnych i religijnych. Pełnym członkiem takiej organizacji ktoś staje się z urodzenia i nawet najbardziej wyrafinowane służby wywiadowcze nie są w stanie sfalszować tej rzeczywistości*²². Ale służby zachodnie, szczególnie izraelskie, mają także swoje sukcesy w walce z tym głęboko zakonspirowanym wrogiem.

Można zatem stwierdzić, że powstanie Hezbollahu miało nie tylko doprowadzić do utworzenia sił, które mogły prowadzić operacje (akcje) o charakterze zbrojnym, lecz także – jak pokazała historia – stworzyć ruch zdolny zespolic część społeczeństwa libańskiego oraz utworzyć struktury niepaństwowe mogące oddziaływać na bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne państwa, a także mające wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe. W ocenie Ahmada Nizara Hamzaha²³ (...) *z wielu grup islamskich, które powstały i zaczęły funkcjonować w świecie islamu od połowy lat 80 XX wieku, prawdopodobnie żadna nie miała tak dużego wpływu na Bliski Wschód i stosunki międzynarodowe jak Hezbollah – Partia Boga*. Przekształcenie Hezbollahu i rozszerzenie jego profilu działalności o zaangażowanie się na libańskiej scenie politycznej doprowadziły do zmiany zaklasyfikowania organizacji. Obecnie można ją zdefiniować jako „podmiot subpaństwowy”²⁴ i „transnarodowy”²⁵, który funkcjonuje w Libanie oraz poza jego granicami. Obecnie w skład rządu libańskiego wchodzi dwóch ministrów wywodzących się z Partii Boga²⁶.

Struktura Hezbollahu

Struktura organizacji jest swego rodzaju odwzorowaniem struktur Pasdaranu. Stanowi również mieszankę doświadczeń palestyńskich i tych wyniesionych z funkcjonowania partii Amal. Można ją określić jako hierarchiczny układ mgławicowy uwzględniający podział terytorialny Libanu. Na zamieszkałych przez szyitów terenach Libanu, tj.: w Dolinie Bekaa, Bejrucie oraz Południowym Libanie, Partia Boga zorganizowała swoje struktury.

²¹ R. Ożarowski, *Hezbollah...*, s. 28.

²² S.L. Katz, *Aman. Wywiad wojskowy Izraela*, Warszawa 1999, s. 334.

²³ Profesor Uniwersytetu Amerykańskiego w Bejrucie, badacz organizacji Hezbollah.

²⁴ Zob. R. Ożarowski, *Hezbollah...*, s. 25.

²⁵ Zob. M. Pietraś, K. Piórko, *Podmioty transnarodowe, w: Międzynarodowe stosunki polityczne*, M. Pietraś (red.), Lublin 2006, s. 140.

²⁶ Hussein Hajj Hassan – minister przemysłu oraz Muhammad Fneish – minister ds. młodzieży i sportu (zmiana po wyborze prezydenta w końcu 2016 r.).

Hezbollah nie jest zwykłą partią polityczną, dlatego też struktura organizacji nie odzwierciedla struktury typowych partii politycznych. Powstała on jako organizacja paramilitarna, która realizowała zadania zlecane przez swoich mocodawców. Działalność polityczną rozpoczęto ponad dekadę później. W ocenie A.N. Hamzeha (...) *w organizacji nie ma rozdzielenia funkcji wykonawczych i legislacyjnych*²⁷.

Struktura organizacyjna Hezbollahu²⁸ jest bardzo złożona i ulega ciągłym zmianom, które są determinowane zarówno przez czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne, dlatego też trudne jest precyzyjne jej określenie. Koordynacja wszystkich procesów i zadań realizowanych przez poszczególne komórki organizacji jest dużym wyzwaniem dla kierownictwa Partii Boga, z tego względu istniejący system, bazujący na koncepcji *al-wali al-faqih*, jest jednym z elementów, który pozwala na utrzymanie reżimu decyzyjnego w organizacji. Dotyczy to również jej członków, którzy zostali wybrani do parlamentu oraz którzy zajmują stanowiska ministerialne. Wszystkie decyzje, które są przez nich podejmowane, muszą być zgodne z wolą i stanowiskiem Partii Boga (tj. Rady Szura). Z punktu widzenia funkcjonowania państwa libańskiego istnienie tego ugrupowania jest niekorzystnym zjawiskiem i świadczy o słabości struktur państwowych.

Źródła finansowania organizacji²⁹

Niezbędne dla funkcjonowania organizacji jest zdobywanie środków finansowych na jej działalność. W przypadku Hezbollahu nie do końca są znane i potwierdzone wszystkie źródła finansowania jego działalności, dlatego też przedstawiony katalog jest otwarty i nie wyklucza się jego rozszerzenia.

Organizacja jest finansowana przede wszystkim przez Iran. Fundusze operacyjne są przekazywane przez Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej oraz irański wywiad (Ministry of Intelligence and Security, MOIS³⁰). Środki finansowe pochodzą również z sieci supermarketów, stacji paliw, sklepów i restauracji, a także firm budowlanych i agencji turystycznych, które są prowadzone przez Partię Boga. Część pieniędzy ugrupowanie inwestuje w różnego rodzaju przedsięwzięcia biznesowe. Dochód przynosi także działalność bankowa, w tym handel walutami. Ważną częścią przychodów są darowizny przekazywane przez osoby indywidualne, grupy społeczne, przedsiębiorstwa, banki oraz innych partnerów z Ameryki Północnej, Łacińskiej, Europy i Australii. Kolejnym źródłem są środki pochodzące ze zbiórek prowadzonych przez organizacje charytatywne, a także z podatków. Duża część dochodów Hezbollahu pochodzi z działalności przestępczej³¹, m.in.: z obrotu narkotykami, diamentami³², samochodami³³, handlu bronią.

²⁷ A.N. Hamzeh, *In the Path of Hizbullah*, New York 2004, s. 49.

²⁸ Szczegółowe zadania realizowane przez poszczególne komórki organizacji zostały opisane np. w publikacjach A.N. Hamzeha, M. Levitta, B. Bertiego, R. Ożarowskiego, C.A. Wege'a, a także F. Burtona, S. Stewarta, D. Leroya, M. Ranstorpa.

²⁹ Na podstawie A.N. Hamzeh, *In the Path...*, s. 62–65; zob. także: M. Levitt, *The global footprint of Lebanon's Party of God*, London 2013, rozdział IX.

³⁰ VAJA.

³¹ Zob. C.B. Realuyo, *The Terror-Crime Nexus. Hezbollah's Global Facilitators*, PRISM 2014, t. 5, nr 1, s. 117–13; także: http://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/prism/prism_5-1/The_Terror_Crime_Nexus.pdf [dostęp: 18 I 2017].

³² Zob. <http://www.terrorism.com/hezbollah-w-czarnej-afryce/> [dostęp: 8 XI 2015].

³³ Zob. <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/j11908.aspx> [dostęp: 8 XI 2015].

Pieniądze są przechowywane w irańskich bankach (np. Saderat Bank w Teheranie), (...) które w zależności od potrzeb transferowane są na konta w Libanie³⁴. Pomoc finansowa oficjalnie przekazywana Partii Boga przez irańskie instytucje jest szacowana na kwotę (...) od min. 200 mln USD rocznie do powyżej 1 mld USD rocznie – nie wliczając przekazywanej pomocy wojskowej (uzbrojenie itp.)³⁵.

Zbieranie środków finansowych przez Hezbollah ma charakter globalny dzięki temu, że komórki organizacji oraz podmioty od niej zależne funkcjonują w wielu krajach, zwłaszcza w miejscach, w których znajdują się diaspory libańskich szyitów. Operacje przeprowadzone przez to ugrupowanie w Afryce, mające na celu uzyskanie funduszy, bardzo dokładnie odtworzył Matthew Levitt w książce pt. *Hezbollah. The Global Footprint of Lebanon's Party of God*. Książka powstała na podstawie dokumentów źródłowych Centralnej Agencji Wywiadowczej i innych organów administracji USA.

Ugrupowanie – w związku z wprowadzeniem przez niektóre kraje sankcji wynikających z wpisania Hezbollahu na listy organizacji terrorystycznych – stworzyło system prania pieniędzy zdobytych z działalności przestępczej. Agendy rządowe USA³⁶ wykryły mechanizm, który miał na celu legalizację środków finansowych pochodzących z przemytu i obrotu narkotykami. Były one wykorzystywane w handlu używanymi samochodami kupowanymi w Stanach Zjednoczonych.

Proceder przemytu narkotyków został opisany m.in. w artykule pt. *Kartel Allaha*³⁷. Na podstawie informacji zawartych w tej publikacji można wywnioskować, że to przedsięwzięcie odbywało się (i z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że odbywa się nadal) za wiedzą i wsparciem irańskich i syryjskich służb, a także prawdopodobnie przy aprobach jordańskich służb³⁸ oraz innych organizacji niepaństwowych³⁹. Główną rolę w działalności Hezbollahu odgrywali członkowie Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa, bez których wiedzy i zgody narkotyki nie mogłyby zostać przerzuczone do Europy. Jednostki specjalne tego ugrupowania zajmowały się również ochroną takich ładunków. W 2016 r. Liga Państw Arabskich oraz Rada Państw Zatoki Perskiej uznały Partię Boga za organizację terrorystyczną, co prawdopodobnie utrudni jej działalność oraz ograniczy zdobywanie środków finansowych w regionie Bliskiego Wschodu (poza Libanem i Iranem).

Środki finansowe Hezbollahu pochodzą z różnych źródeł i z różnych stron świata. Taka dywersyfikacja powoduje, że w przyszłości ugrupowanie mogłoby się w pełni uniezależnić od finansowego wsparcia Iranu i stać się samodzielnym bytem. Jednak to nie finanse stanowią o możliwości zdobycia samodzielności strategicznej tej organizacji. Bez wsparcia Iranu nie jest możliwe funkcjonowanie Partii Boga w takim kształcie, jak obecnie. Z uwagi na to, że finansowanie organizacji nie jest problemem badawczym niniejszej pracy, podano w tym miejscu wyłącznie ogólne informacje, które pozwalają na przeanalizowanie działalności Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa oraz jego wpływu na kształt całej organizacji.

³⁴ A. N. Hamzeh, *In the Path...*, s. 62–65.

³⁵ J.L. Gleis, B. Berti, *Hezbollah and Hamas...*, s. 69.

³⁶ Więcej na www.treasury.gov.

³⁷ Patrz: <https://www.wprost.pl/345568/Kartel-Allaha>.

³⁸ Przez terytorium Jordanii prowadził szlak przerzutowy.

³⁹ Szerzej o współpracy w dalszej części artykułu dotyczącej funkcjonowania komórek operacyjnych i wywiadowczych poza granicami Libanu.

Aparat Militarny i Bezpieczeństwa

Partia Boga od początku istnienia prowadziła działalność militarną i nadal stanowi najważniejszy element funkcjonowania tej organizacji. Jak pokazał konflikt w Syrii, aktywność militarna Hezbollahu jest narzędziem irańskiej polityki bezpieczeństwa.

Aparat Militarny i Bezpieczeństwa stanowi trzon organizacji oraz wpływa na kształt i funkcjonowanie pozostałych jej komponentów, gdyż jego działalność jest istotna przede wszystkim dla realizacji irańskich interesów w regionie Bliskiego Wschodu. Jest też ogniwem spajającym szeroko rozumiany szyicki ruch oporu na Bliskim Wschodzie. Z uwagi na zmieniające się uwarunkowania bezpieczeństwa organizacja z biegiem czasu zaczęła rozwijać nowe zdolności. W jej strukturach powstały m.in. jednostki operatorów bezzałogowych aparatów latających oraz jednostki zajmujące się cyberbezpieczeństwem. W momencie konstytuowania się organizacji głównym celem działania Aparatu było zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego organizacji, który został zbudowany (...) *na klanach Hamadi i Musawi*⁴⁰ i następnie rozwijany w wysoko zaawansowaną strukturę.

System bezpieczeństwa Hezbollahu można scharakteryzować następująco⁴¹:

- 1) decydujący – Rada Szura z Sekretarzem Generalnym Organizacji i jego zastępcą kierującym pracami Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa⁴², z zastrzeżeniem roli *al-wali al-faqih*,
- 2) organ doradczy – IRGC oraz irański wywiad,
- 3) organ sztabowy – Rada ds. Dżihadu⁴³,
- 4) podsystemy wykonawcze (operacyjne):
  - a) obronne – Islamski Ruch Oporu oraz Specjalny Aparat Bezpieczeństwa:
    - ogniwa „obrony terytorialnej” – współpraca z organizacjami palestyńskimi, chrześcijańskimi i sunnickimi, w tym w ramach Libańskich Brygad Oporu,
    - ogniwa operacji zagranicznych,
    - ogniwa operacji na kierunkach strategicznych (Izrael, Syria, Irak, Strefa Gazy),
    - elementy operacyjnego przygotowania terytorium;
  - b) ochronne – Organ Bezpieczeństwa oraz biuro ds. koordynacji:
    - ochrona zajmowanego terytorium i zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego,
    - ochrona fizyczna najważniejszych postaci organizacji oraz infrastruktury krytycznej,
    - wywiad, w tym elementy kontrwywiadu zagranicznego (współpraca z innymi organizacjami, m.in. wywiadami innych państw, w celu przygotowywania operacji bądź uzyskiwania informacji),
    - kontrwywiad;
- 5) podsystemy wsparcia:
  - a) społeczne:

⁴⁰ C.A. Wege, *The Hizballah Security Apparatus* [online], <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/42/html> [dostęp: 28 XII 2015].

⁴¹ Specyfika funkcjonowania organizacji nie pozwala na jednoznaczny podział, gdyż IRGC ma swoich przedstawicieli w Radzie Szura oraz w innych komórkach organizacji.

⁴² Wszystkie decyzje muszą być zatwierdzone przez *al-wali al-faqih* (duchowego przywódcę Islamskiej Republiki Iranu) i zgodne z jego wolą.

⁴³ Tej Rady nie należy uznawać za typowy organ sztabowy.

- ideologia i tożsamość (*panislamizm i arabsko-islamski nacjonalizm*⁴⁴),
  - media, propaganda, indoktrynacja,
  - rekrutacja, edukacja i szkolenie członków organizacji,
  - służba zdrowia i pomoc społeczna, szczególnie dla członków organizacji, męczenników i ich rodzin,
  - potencjał demograficzny, o czym świadczy dwukrotne zwiększenie procentowego udziału społeczności szyickiej na przestrzeni około 70 lat (z 19,6 proc. w 1932 r. do 40 proc. w 2005 r.)⁴⁵;
- b) gospodarcze:
- gromadzenie środków finansowych na działalność w kraju i poza granicami,
  - logistyka,
  - tworzenie podstaw egzystencji, szczególnie szyickiej części libańskiego społeczeństwa.

Aparat Militarny i Bezpieczeństwa nie jest samodzielnym bytem, który jest niezależny od całości działań w innych sferach, m.in. społecznej⁴⁶. Podlega bezpośrednio Radzie ds. Dżihadu (Jihad Council). Po kilku dekadach funkcjonowania organizacji Aparat Militarny i Bezpieczeństwa stał się tak potężnym narzędziem, że irańscy mocodawcy zdecydowali o podporządkowaniu tego skrzydła organizacji Zastępcy Sekretarza Generalnego Naimowi Qassemowi⁴⁷. Takie działanie miało prawdopodobnie na celu: zrównoważenie pozycji przywódcy ugrupowania Hassana Nasrallaha i jego kontrolowanie, decentralizację kierownictwa organizacji⁴⁸ oraz zwiększenie kontroli nad Aparatem przez IRGC.

W ocenie amerykańskiego naukowca Carla Anthony'ego Wege'a, badacza organizacji Hezbollah, sprawowanie administracyjnej kontroli nad skrzydłem militarnym oraz organem bezpieczeństwa jest problematyczne. Aparat został przekształcony z paramilitarnej bojówki w zaawansowaną specjalistyczną strukturę. Organizacja dzięki rozwiniętej infrastrukturze oraz obowiązującym wewnętrznym procedurom jest niezwykle trudna do spenetrowania przez wywiady państw trzecich. Struktura operacyjna części militarnej jest stworzona na bazie sekretnych komórek funkcjonujących na danym terytorium i prowadzących samodzielne operacje, które kierują się wytycznymi kierownictwa organizacji bez potrzeby wykorzystywania bieżącej łączności⁴⁹. Płynność tej struktury, a w zasadzie mgławicowy układ, w dużym stopniu ogranicza możliwości zakłócania działań operacyjnych komórek przez czynniki zewnętrzne.

Przy tworzeniu Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa oraz jego poszczególnych komponentów wykorzystywano także doświadczenia palestyńskie. Jednym z takich rozwiązań było utworzenie przez Hezbollah Organizacji Islamskiego Dżihadu (JIO⁵⁰) jako

⁴⁴ Zob. R. Ozarowski, *Hezbollah...*, s. 48.

⁴⁵ Zob. Y. Hazran, *The Shiite Community in Lebanon from marginalization to ascendancy*, „Middle East Brief” 2009, nr 37; także: http://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB_37.pdf, s. 3 [dostęp: 3 I 2016].

⁴⁶ Zob. M. Levitt, *Hizbollah and the Qods Force in Iran's Shadow War with the West*, „Policy Focus” 2013, nr 123, s. 13.

⁴⁷ Zob. J. Gleis, B. Berti, *Hezbollah and Hamas...*, s. 63–64 oraz R. Nahmias, *Report: Nasrallah replaced as head of Hizbullah military wing* [online], www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-34825380,00.html [dostęp: 29 XII 2015].

⁴⁸ W przypadku zlikwidowania szefa część militarna organizacji w dalszym ciągu będzie miała swoje dowództwo.

⁴⁹ Zob. N. Qassem, *Hizbullah...*, s. 69–72.

⁵⁰ Ang. *Islamic Jihad Organization* (arab. Harakat al-Dżihad al-Islami). Organizacja znana jest też jako ESO (ang. External Security Organization).

odpowiednika palestyńskiego Czarnego Września. Członkowie aparatu są specjalnie selekcyonowani oraz poddawani wielopoziomowemu szkoleniu⁵¹, a także wieloetapowej weryfikacji. Rekruci muszą przedstawiać (...) specjalne list(-y) polecające od jednego z członków Hezbollahu wyższej rangi (duchownych) lub innych przedstawicieli, do których organizacja posiada zaufanie⁵². Odrębną weryfikację prowadzi Organ Bezpieczeństwa – odpowiednik kontrwywiadu, który (...) po zakończeniu postępowania sprawdzającego wydaje certyfikat bezpieczeństwa. Jest to niezbędne, aby rekrut został członkiem Partii Boga⁵³.

Jak już wspomniano, organizacja dysponuje własnym potencjałem obronnym, ochronnym oraz społecznym, a także elementami gospodarczego potencjału bezpieczeństwa. Struktury Aparatu wchodzi w skład potencjału obronnego i ochronnego, do których należy zaliczyć również część niemilitarną struktury (np. komórka ds. zewnętrznych oraz biuro ds. koordynacji).

Aktywność oraz główne zadania całego Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa można podzielić następująco:

- 1) w sferze zewnętrznej (funkcje obrony i wsparcia):
  - a) realizacja zadań stawianych przez Iran,
  - b) obrona terytorium Libanu, szczególnie terenów zamieszkałych przez szyitów,
  - c) ochrona organizacji,
  - d) zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania organizacji;
- 2) w sferze wewnętrznej (środki pomocy i przemocy):
  - a) ochrona wewnętrzna organizacji,
  - b) ochrona fizyczna kierownictwa organizacji i obiektów infrastruktury krytycznej,
  - c) zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarach kontrolowanych przez organizację.

Aparat Militarny i Bezpieczeństwa oprócz działań militarnych ma również możliwości działania w wymiarze niemilitarnym. Można do nich zaliczyć działania o charakterze terrorystycznym, partyzanckim, a także kryminalnym. Aparatem militarnym kierował bezpośrednio Mustapha Badredine⁵⁴, a jego najbardziej tajną częścią – Talal Hamiyeh⁵⁵, natomiast Organem Bezpieczeństwa organizacji kierował Wafiq Safa. Aparat militarny jest nadzorowany przez irańskie resorty: obrony oraz wywiadu i bezpieczeństwa. Bezpośredni wpływ na kształt tej jednostki oraz realizowane przez nią zadania ma Pasdaran i funkcjonujące w ramach jego struktur jednostki specjalne: Qods Force i Unit 400 oraz MOIS (w sferze wywiadowczej). Na funkcjonowanie Aparatu wpływa również syryjska służba bezpieczeństwa⁵⁶, która dostarcza organizacji niezbędnych informacji.

Hezbollah ma dużo większe możliwości w sferach wywiadu i kontrwywiadu niż pozostałe organizacje tego typu, np. Al-Kaida. Jest to związane między innymi z możliwością kontaktu z irańskimi dyplomatami oraz dostępem do bezpiecznych środków

⁵¹ W zakresach: militarnym i kulturowym. Rekrutacja i szkolenia członków są prowadzone w Skautach Mahdiego (czyli „młodzieżowce Hezbollahu”, do której należą dzieci i młodzież w wieku 8–16 lat), w szkołach i na uniwersytetach, również wobec nauczycieli i wykładowców. Jest to także misja wszystkich ośrodków stworzonych wokół organizacji Hezbollah, których to jednym z zadań jest wspieranie procesu rekrutacji nowych członków. Zob. N. Qassem, *Hizbullah...*, s. 60–61.

⁵² A.N. Hamzeh, *In the Path...*, s. 76.

⁵³ Tamże, s. 76.

⁵⁴ Szef Islamic Resistance, który zginął pod Damaszkiem w maju 2016 r.

⁵⁵ Zob. <http://stop910.com/en/danger1.php> i [danger2](http://stop910.com/en/danger2.php) [dostęp: 2 IX 2014].

⁵⁶ W chwili obecnej wydaje się, że role mogły zostać odwrócone.

komunikacji. Organizacja może również korzystać z zasobów informacyjnych Libanu, zarówno dzięki ministrom⁵⁷ wywodzącym się z bloku 8 Marca i wchodzącym w skład rządu, jak i bezpośrednio dzięki Dyrekcji Generalnej Służby Bezpieczeństwa, z którą współpracują organy bezpieczeństwa Hezbollahu⁵⁸. *W sferze zewnętrznej aparat bezpieczeństwa współpracuje z Departamentem Spraw Zewnętrznych Hezbollahu*⁵⁹.

*Bez wątplenia utrzymywanie swojego skrzydła zbrojnego przez Hezbollah stanowi wyznacznik jego siły i określa pozycję w realiach międzynarodowych, szczególnie w konfrontacji z Izraelem. Zaplecze siły militarnej pozwala też na kreowanie swojego interesu na scenie politycznej Libanu*⁶⁰, gdyż to ugrupowanie jest postrzegane jako superpartia, ale także – przez część społeczeństwa – jako jedyna siła, która może obronić i ochronić Liban przed zagrożeniami zewnętrznymi, zwłaszcza ze strony Izraela. Takie przeświadczenie istnieje po konflikcie, który miał miejsce w 2006 r. W tym miejscu można się jednak pokusić o stwierdzenie, że utrzymywanie przez organizację Hezbollah struktury militarnej i bezpieczeństwa jest również próbą osiągnięcia (...) *czterech efektów strategicznych*, tj. (...) *odstraszanie, przeciwwaskoczenie, uniemożliwienie wtargnięcia na własne terytorium, skuteczna odpowiedź w przypadku wtargnięcia na terytorium*⁶¹.

Wywiad organizacji Hezbollah

Jeśli traktuje się proces zbierania i analizowania informacji jako „system nerwowy struktury rządu”⁶², to należy uznać, że informacja jest tym cenniejsza, im jest bardziej tajna⁶³. Informacja nabiera szczególnego znaczenia, zwłaszcza gdy dotyczy wroga bądź rywala. O tym, jak istotna jest informacja o przeciwniku i jak ważne jest jej zdobywanie przez wyszkolone osoby, pisał Sun Tzu już w VI w. p.n.e. Informacja jest tym bardziej cenna, im bardziej dotyczy nadchodzących zagrożeń – umożliwia wtedy m.in. przygotowania się do przeciwdziałania tym niekorzystnym zjawiskom lub reagowania na nie. Domeną wywiadu (...) *jest uzyskiwanie informacji, jej gromadzenie, przetwarzanie oraz przekazywanie decydującym*⁶⁴. Procesy te są realizowane nie tylko przez instytucje państwowe, lecz także pozarządowe. Wszystkie wywiady mają jeden i ten sam cel – wyposażenie decydujących w wiedzę umożliwiającą podejmowanie przez nich jak najkorzystniejszych decyzji, które dotyczą funkcjonowania danej organizacji. *Termin „wywiad” rozumie się nawet szerzej, „jako proces, w którym społeczeństwo, struktura społeczna czy przemysłowa, czy nawet osoba prywatna zbiera informacje, przetwarza je*

⁵⁷ Między innymi minister spraw zagranicznych Gebran Bassil (maronita, Free Patriotic Movement); minister stanu Muhammad Feish (szyita, Hezbollah); minister przemysłu Hussein Hajj Hassan (szyita, Hezbollah); minister finansów Ali Hasan Khalil (Amal); minister pracy i transportu Ghazi Zeaiter (szyita, Liberation and Development Bloc).

⁵⁸ Zob. <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/lebanon-unstable-and-insecure> [dostęp: 20 IV 2016].

⁵⁹ M. Levitt, *Hiszbollah...*, s. 15.

⁶⁰ R. Ożarowski, *Hiszbollah...*, s. 78.

⁶¹ Zob. M. Fryc, *Polska strategia obronności wobec zagrożenia militarnego z elementami „wojny hybrydowej”*, w: „Bezpieczeństwo Narodowe” 2015 nr 1, s. 67.

⁶² M. Herman, *Potęga wywiadu*, Warszawa 2002, s. 11.

⁶³ Tę tezę można postawić chociażby po analizie polskich regulacji prawnych w tym zakresie.

⁶⁴ Według słownika terminów AON wywiad to (...) *działania ukierunkowane na legalne i nielegalne zbieranie oraz opracowywanie wiadomości dotyczących państw obcych, a szczególnie ich kondycji gospodarczej i stanu bezpieczeństwa*, zob. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa Akademii Obrony Narodowej*, Warszawa 2012 r., s. 150.

i ocenia". Przechowuje i wykorzystuje w swoich działaniach⁶⁵. Wywiad to (...) najbar-
dziej tajemnicza działalność struktur danej organizacji często wiąże się z nielegalnym
zdobywaniem informacji o przedmiocie zainteresowania⁶⁶.

Każda struktura zajmująca się wywiadem, aby zdobyć informacje interesujące dla
decydentów, musi stosować kombinację różnego rodzaju metod operacyjnych. Ich dobór
jest uzależniony od wielu czynników. Jednym z najważniejszych sposobów, który wyko-
rzystuje człowieka jako najsłabsze ogniwo systemu bezpieczeństwa, jest posługiwanie
się szeroko rozumianymi źródłami osobowymi (HUMINT).

Hezbollah jest jedną z niewielu organizacji, która ma możliwości, struktury oraz wy-
kwalifikowane kadry wywiadowcze. Członkowie organizacji prowadzą operacje na całym
świecie, również we współpracy z komórkami wywiadowczymi innych podmiotów, w tym
także państwowych. Współpraca logistyczna i operacyjna jest budowana przede wszyst-
kim na diasporach: libańskiej, arabskiej (np. irackiej, syryjskiej), muzułmańskiej, a także
dzięki realizacji wspólnych interesów (np. działalność w Ameryce Południowej, współpra-
ca z Al-Kaidą w Afryce). Działalność wywiadowcza jest prowadzona na wielu poziomach
przez różne komórki organizacji (w tym również bojowe, np. IJO).

Autorzy ośrodka STRATFOR po przeanalizowaniu działalności Partii Boga w 2007 r.
dostrzegli funkcjonowanie w ramach jej struktury aparatu wywiadowczego, który jest
czynny w USA⁶⁷. Analizie została poddana siatka, której udało się spenetrować Federal-
ne Biuro Śledcze (FBI), Centralną Agencję Wywiadowczą (CIA) oraz Korpus Marynarki
Wojennej USA. Hezbollah zdołał umieścić w CIA Nadę Nadim Prouty (Nada Nadim
Al Aouar), która legalnie wjechała na terytorium USA, następnie uzyskała obywatelstwo
amerykańskie dzięki zawarciu małżeństwa z obywatelem USA odbywającym służbę
m.in. w piechocie morskiej podczas operacji Pustynna Burza. Pracę rozpoczęła w FBI,
następnie przeniosła się do CIA. Po rozwodzie wyszła za mąż za członka służby zagra-
nicznej USA, który był skierowany do pracy w Islamabadzie oraz w Kairze. Do Nady
doprowadziło prawdopodobnie śledztwo prowadzone wobec jej siostry Elfat Al Aouar
i jej męża (członka komórki Hezbollahu zajmującej się finansami) oraz Ruli Nadim
Al Aouar⁶⁸. Warto odnotować, że koleżanka Nady – Samar Spinelli służyła w marynarce
wojennej USA w stopniu kapitana (dwukrotnie pełniła służbę w Iraku).

Ulokowanie agentów w najczulszym miejscu systemu bezpieczeństwa, jakim
są służby specjalne, może przynosić wiele korzyści – poczynając od poznania metod
rekrutacji, szkolenia przez zdobycie informacji na temat lokalizacji stacji wywiadow-
czych czy funkcjonariuszy i agentów działających w innych krajach, po kierunki działań
infiltrowanych agencji wywiadowczych. Tego typu informacje są niezwykle cennym
„towarem” i mogą być wymieniane z największymi rywalami Stanów Zjednoczonych,
np. z Rosją, Chinami, w zamian za wsparcie Iranu oraz Hezbollahu⁶⁹.

⁶⁵ M. Herman, *Potęga wywiadu...*, s. 11.

⁶⁶ Szerzej na temat terminu w y w i a d zob. S. Zalewski, *Służby specjalne w państwie demokratycznym*,
Warszawa 2002, s. 14.

⁶⁷ Zob. F. Burton, S. Stewart, *Hezbollah: Signs a sophisticated intelligence apparatus*, Austin 2007.

⁶⁸ Zob. C.A. Wege, *The Hizballah Security Apparatus...*

⁶⁹ Opisana operacja jest przykładem działania w sferze wywiadu. Hezbollah wielokrotnie plasował
i prawdopodobnie dalej umieszcza (pozyskuje) swoich agentów na kierunkach strategicznych, przede wszyst-
kim na terenie Izraela, zob. np.: T. Otłowski, *Hezbollah 1982–2010: od „pasów szahida” po rakiety bal-
istyczne* [online], <http://www.geopolityka.org/analizy/500-hezbollah-1982-2010-od-pasow-szahida-po-rakiety-balistyczne> [dostęp: 14 V 2016] i D. Brenner, *Officer who aided Hezbollah released for health reasons*
[online], http://www.israelhayom.com/site/newsletter_article.php?id=3918 [dostęp: 14 V 2016].

Partia Boga jest jedną z nielicznych organizacji, która jest zdolna do prowadzenia operacji wywiadowczych na świecie z wykorzystaniem praktycznie wszystkich metod i źródeł wywiadowczych (w tym HUMINT, SIGINT⁷⁰, IMINT⁷¹, MASINT⁷²) lub ma do nich dostęp przez wywiad irański, syryjski i północnokoreański, a także specjalną jednostkę Federalnej Służby Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej⁷³. Ponadto (...) *dowódcy komórek oraz operatorzy wywiadu*, w tym zajmujący się wywiadem elektronicznym i walką elektroniczną, (...) *organizacji Hezbollahu są szkoleni w irańskich, syryjskich i północnokoreańskich ośrodkach szkoleniowych sił specjalnych i wywiadu*⁷⁴.

Jeden z badaczy Hezbollahu, były pracownik FBI, do głównych zadań jednostki wywiadu zagranicznego tej organizacji zaliczył⁷⁵: (...) *szpiegostwo; kontrwywiad; infiltrowanie środowisk diaspory libańskiej, szyickiej i muzułmańskiej; infiltrowanie organizacji ekstremistycznych, środowisk biznesowych i sieci przestępczych; organizowanie i wsparcie innych komórek Partii Boga w organizacji zamachów*. Celem działania wywiadu zagranicznego jest także wsparcie jednostek operujących poza granicami. Wywiad organizacji ściśle współpracuje z komórką ds. działań zewnętrznych, która zajmuje się m.in. gromadzeniem i dystrybucją środków finansowych oraz działaniami propagandowymi.

Głównymi kierunkami aktywności wywiadu Hezbollahu są kraje rywalizujące i wrogie Iranowi (przede wszystkim Izrael, Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska) oraz te, w których znajdują się diaspory: libańska, szyicka oraz inne, określane ogólnie jako arabskie i szerzej – muzułmańskie (na mapie zaznaczono wykryte komórki Hezbollahu). Tajlandia, państwa zachodnioafrykańskie (np. Senegal, Wybrzeże Kości Słoniowej, Angola, Nigeria, Somalia), państwa Ameryk⁷⁶ oraz Australia są traktowane przede wszystkim jako miejsca rekrutacji bojowników, zbierania informacji, a także gromadzenia funduszy na działalność Hezbollahu, np. podczas prowadzenia działań przestępczych. Podobnie traktowana jest Polska⁷⁷. W Afryce Hezbollah współpracuje z różnymi grupami⁷⁸.

---

⁷⁰ Ang. *Signals Intelligence* – wywiad sygnałów – rodzaj działalności wywiadowczej (rozpoznawczej) prowadzonej w środowisku promieniowania elektromagnetycznego, między innymi w telekomunikacji, teleinformatyce (przyp. red.).

⁷¹ Ang. *Imagery Intelligence* – rozpoznanie obrazowe, umożliwiające wytwarzanie danych na podstawie zobrazowania pochodzącego ze zdjęć fotograficznych (PHOTINT), radiolokatorów, przyrządów elektrooptycznych pracujących w podczerwieni i termowizyjnych oraz innych urządzeń (przyp. red.).

⁷² Ang. *Measurement and Signature Intelligence* – rozpoznanie pomiarowe i sygnaturowe (przyp. red.).

⁷³ Zob. M. Rudner, *Hizbullah: An Organizational and Operational Profile*, "International Journal of Intelligence and Counterintelligence" 2010, nr 2.

⁷⁴ Zob. C.A. Wege, *The Hizbullah-North Korean Nexus*, „Small Wars Journal” [online] z 23 stycznia 2011 r. [dostęp: 28 XII 2015]; Y. Denoël, *Sekretne wojny Mossadu*, Warszawa 2013.

⁷⁵ Zob. M. Levitt, *Hizbollah...*, s. 15.

⁷⁶ Amerykańskie cele są atakowane głównie poza terytorium USA, które jest wykorzystywane jako miejsce zbierania funduszy i danych wywiadowczych. Najważniejszym celem ataków jest Izrael.

⁷⁷ Zob. m.in. B. Weinthal, *A False Distinction: The Division of Hezbollah into Political and Military Wings*, „Friends of Israel Initiative” [online], 2013, nr 14, http://www.friendsofisraelinitiative.org/uploads/papers/pdf/FOI_Paper14.pdf. Sprawcy, którzy przeprowadzili atak na autobus z izraelskimi turystami w Burgas, przedostali się do Bułgarii m.in. przez Polskę.

⁷⁸ Przy obrocie narkotykami i diamentami grupa współpracuje m.in. z Al-Kaidą.

Mapa. Miejsca aktywności organizacji Hezbollah na świecie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w literaturze przedmiotu badań.
Podkład: Mapa Visibone Country Chart.

Hezbollah utworzył międzynarodową sieć komórek działających w wielu państwach świata. *Analitycy oceniają liczebność tej sieci na około 15 tys. osób*⁷⁹. Obecność organizacji w Ameryce Południowej⁸⁰ jest związana przede wszystkim z bliskimi relacjami Iranu z krajami tego regionu, np. Nikaraguą, Boliwią i Wenezuelą⁸¹. Żołnierze i funkcjonariusze Qods Force oraz irańskiego wywiadu – którzy w tym regionie działają pod przykryciem dyplomatycznym, w biznesie, centrach kulturowych oraz w fundacjach prowadzących działalność charytatywną – blisko współpracują z członkami Partii Boga. Rezultatem tego są m.in. działania, których celem stała się izraelska ambasada w Buenos Aires⁸². Analizowane ugrupowanie operuje także w TBA (*tri-border area*, tzw. Trójkącie Trzech Granic)⁸³ z uwagi na to, że jest to region zamieszkały przez libańską diasporę (Libańczycy to najbardziej liczna w tym regionie grupa imigrantów arabskich), Chińczyków oraz Rosjan.

Hezbollah utworzył także sieć komórek operacyjnych oraz logistyczno-finansowych w Europie. Czynnikiem umożliwiającym działalność operacyjną na terenie Unii Europejskiej jest m.in. swoboda przepływu osób i kapitału. Dopiero uznanie przez Unię Europejską militarnego skrzydła Partii Boga za terrorystyczne⁸⁴, spowodowało, że działalność w tym regionie była utrudniona, co zmusiło organizację do przeprowadzenia zmian.

⁷⁹ M. Rudner, *Hizbullah...*, s. 237.

⁸⁰ Hezbollah zbierał rocznie około 50 mln dolarów, tamże, s. 240.

⁸¹ W Wenezueli IRGC prawdopodobnie zajmuje się szkoleniem wenezuelskiej armii oraz kolumbijskich rewolucyjnych sił zbrojnych z prowadzenia działań nieregularnych.

⁸² Zob. S. Stewart, *Hezbollah, Radical but Rational* [online], <http://www.worldsecuritynetwork.com/Terrorism-Broader-Middle-East-United-States-Iran-Israel-Palestine/Stewart-Scott/Hezbollah-Radical-but-Rational> [dostęp: 10 I 2016].

⁸³ Argentyna, Paragwaj, Brazylia.

⁸⁴ http://eu-un.europa.eu/articles/en/article_13820_en.htm [dostęp: 24 I 2016].

Po wykryciu w jednostce 910 (Unit 910 – IJO) agenta pracującego dla izraelskiego wywiadu cywilnego, przeprowadzono zmiany w funkcjonowaniu organizacji. Utworzono wówczas jednostkę 133 (Unit 133), do której zadań należy m.in.: prowadzenie operacji specjalnych, wywiad (szczególnie HUMINT), ochrona przemytu narkotyków, wyspecjalizowanych urzędów oraz materiałów wybuchowych i uzbrojenia. *Jednostka operuje na terenie Europy, a także w Izraelu, na Zachodnim Brzegu i Jordanii*⁸⁵. Natomiast w Kanadzie głównymi zadaniami komórek operacyjnych organizacji są: zbieranie środków finansowych, zakupy i dostawy uzbrojenia, materiałów podwójnego zastosowania, w tym z terenu USA, oraz rekrutacja nowych członków i uzyskiwanie kanadyjskich dokumentów podróży⁸⁶.

Bardzo ważnym elementem potencjału wywiadowczego organizacji są informacje pochodzące od wywiadów irańskiego, syryjskiego, północnokoreańskiego oraz rosyjskiego. W 2006 r. podczas konfliktu z Izraelem organizacja otrzymywała tego rodzaju dane z dwóch rosyjsko-syryjskich stacji wywiadowczych. Jedną tego typu stację zdobyli bojownicy walczący przeciwko siłom wiernym Baszarowi al-Asadowi w południowej Syrii, niedaleko bazy wojskowej na górze Tel al-Hara w okolicach Wzgórz Golan⁸⁷. Prawdopodobnie Rosjanie dzielili się również danymi wywiadowczymi zebranych na Morzu Śródziemnym przez siły marynarki wojennej. Stacje zbudowane w okolicach wzgórz znajdujących się niedaleko miast Hara, Nawa i Jaba wykryto po zajęciu Centrum S⁸⁸ w al-Hara, w którym znajdowała się mapa z oznaczonymi pozostałymi centrami⁸⁹. Na mapie zaznaczono sieć stacji usytuowanych od Jordanii przez Syrię, Liban i następnie dalej w kierunku Cypru. Te stacje prawdopodobnie prowadziły wywiad radioelektroniczny z kierunków: Jordania, Arabia Saudyjska, Izrael i Egipt.

Wynika z tego, że zadań Hezbollahu realizowanym w Syrii jest m.in. ochrona tego typu instalacji. Obecnie ugrupowanie jest jednym z podmiotów, który w warunkach syryjskich może zapewnić bezpieczeństwo rosyjsko-syryjskim instalacjom, dzięki czemu Iran może otrzymywać dane wywiadowcze zbierane przez te stacje.

Na aktywność komórek wywiadowczych Partii Boga na Bliskim Wschodzie zwracają uwagę również służby kontrwywiadowcze państw arabskich. W Kuwejcie w 2015 r. dokonano aresztowań kilkudziesięciu osób za działalność szpiegowską na rzecz Iranu oraz Hezbollahu, a także za przemyt uzbrojenia, w tym materiałów wybuchowych⁹⁰. W Bahrajnie zlikwidowano komórkę (Brygada Al Ashtar) działającą na rzecz tych dwóch podmiotów, która planowała dokonania zamachów w tym królestwie⁹¹.

Istotne jest również funkcjonowanie komórki ds. bezpieczeństwa strategicznego, gdyż działania tej jednostki dotyczą obszaru Bliskiego Wschodu i Afryki północnej i polegają na monitorowaniu teatru działań, a przede wszystkim – ruchów wojsk amerykańskich i izraelskich⁹².

⁸⁵ Zob. <http://www.israeldefence.com/> oraz <https://stop910.com/>.

⁸⁶ M. Rudner, *Hizbullah...*, s. 239.

⁸⁷ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/11148857/Russian-spy-base-in-Syria-used-to-monitor-rebels-and-Israel-seized.html> [dostęp: 26 I 2016].

⁸⁸ Rosyjsko-syryjska baza wywiadowcza.

⁸⁹ Zob. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/11148857/Russian-spy-base-in-Syria-used-to-monitor-rebels-and-Israel-seized.html> [dostęp: 26 I 2016].

⁹⁰ Zob. <http://www.albawaba.com/news/kuwait-arrests-24-people-having-links-iran-hezbollah-738450> oraz <http://www.albawaba.com/news/kuwait-busts-%E2%80%98terror%E2%80%99-cell-linked-hezbollah-seizes-arms-cache-730860> [dostęp: 24 I 2016].

⁹¹ <http://www.middleeasteye.net/news/bahrain-arrests-terror-cell-alleged-links-hezbollah-and-revolutionary-guard-2132070689> [dostęp: 24 I 2016].

⁹² www.saidonline.com/newsapp.php?go=fullnewsid=44083_al-gumhuriya [dostęp: 20 XI 2016].

Zdolności wywiadowcze organizacji rozwijają się od wielu lat pod okiem przede wszystkim irańskich instruktorów, ale także – jak już wcześniej wspomniano – syryjskich, północnokoreańskich oraz rosyjskich. Nacisk na rozwój wywiadu położono w czasie, kiedy izraelskie i amerykańskie służby zorientowały się, że na terenie Bliskiego Wschodu powstał gracz, który będzie mógł wpływać na sytuację bezpieczeństwa.

Poniżej przedstawiono cele działalności wywiadu Hezbollahu, które można podzielić na⁹³:

- **cele strategiczne:**
  - uzyskiwanie informacji wywiadowczych na potrzeby wywiadu irańskiego, w tym ochrona i osłona interesów irańskich na całym świecie,
  - rozpoznawanie zagrożeń bezpieczeństwa organizacji, szczególnie ze strony Izraela, Stanów Zjednoczonych i innych państw oraz organizacji niepaństwowych,
  - rozpoznawanie zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych bezpieczeństwa szyckiej społeczności Libanu;
- **cele operacyjne (taktyczne):**
  - rozpoznawanie i identyfikacja celów ataków wymierzonych głównie w interesy izraelskie i amerykańskie na całym świecie,
  - uzyskiwanie i gromadzenie informacji wywiadowczych na terenach objętych konfliktami zbrojnymi, które znajdują się w kręgu zainteresowania Iranu,
  - udział w operacjach uzyskiwania i gromadzenia środków finansowych na potrzeby działalności organizacji,
  - osłona kontrwywiadowcza baz, firm i podmiotów zlokalizowanych poza granicami Libanu i Iranu, związanych przede wszystkim z Iranem, a także organizacji i struktur sprzymierzonych,
  - prowadzenie kontrwywiadu zagranicznego (w ograniczonym zakresie).

Dzięki wykorzystywaniu większości metod i źródeł wywiadowczych Hezbollah jest potężnym narzędziem, które mogłoby obecnie funkcjonować samodzielnie. Jednak utrata ideologicznego i politycznego wsparcia Iranu mogłaby oznaczać dla organizacji koniec działalności. Do komórek wywiadowczych kierowani są najlepsi rekruci weryfikowani przez irański wywiad oraz IRGC.

Kontrwywiad organizacji Hezbollah

Kontrwywiad to działania mające na celu (...) *udaremnienie wysiłków wrogich służb wywiadowczych w penetrowaniu lub dekonspirowaniu własnej służby wywiadowczej i realizowanych operacji*⁹⁴. Można go też rozumieć jako (...) *identyfikacja i neutralizacja zagrożeń związanych z działalnością obcych wywiadów oraz manipulacją w celu osiągnięcia określonych korzyści*⁹⁵. Działania kontrwywiadu w ujęciu ogólnym skupiają się na czterech obszarach zainteresowań, którymi są: (...) *działalność organizacji wywiadowczych państw obcych, skrajne organizacje nielegalne rozwijające działalność w kraju – ekstremiści, zagraniczne i krajowe organizacje terrorystyczne, działania eko-*

⁹³ Podział na strategiczne i taktyczne źródła informacji wywiadowczej został przedstawiony przez M. Hermana, zob. tenże, *Potęga wywiadu...*, s. 130.

⁹⁴ Zob. R. Kessler, *CIA od środka*, Warszawa 1994, s. 295.

⁹⁵ C.A. Wege, *Hezbollah's Counterintelligence Apparatus*, *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, „Routledge” [online] z 29 sierpnia 2012 r., s. 771 [dostęp: 14 V 2016].

onomiczne zagrażające bezpieczeństwu lub funkcjonowaniu państwa (organizacji). Przy czym szczególnego wyodrębnienia wymaga kontrwywiad wojskowy⁹⁶.

Równolegle do możliwości wywiadowczych i militarnych Hezbollah rozwijał zdolności związane z zapewnieniem bezpieczeństwa funkcjonowania organizacji, w tym ochrony jej kierownictwa i używanej przez nią obiektów oraz instalacji.

Po zorientowaniu się przez wywiady Izraela oraz państw zachodnich, że w Libanie i poza nim funkcjonuje nowa organizacja⁹⁷ rozpoczęły się operacje skierowane przeciwko Partii Boga. Iran, chcąc ochronić swoje „dzieło”, zaczął rozwijać zdolności wywiadowcze i kontrwywiadowcze Hezbollahu przez modyfikowanie obu obszarów funkcjonowania kontrwywiadu, tj.: pasywny i aktywny (lub też defensywny i ofensywny)⁹⁸.

Domeną kontrwywiadu pasywnego są zadania związane przede wszystkim z zabezpieczeniem zasobów organizacji, w tym informacyjnych. Natomiast domeną kontrwywiadu o charakterze aktywnym jest dążenie do rozpoznania działalności obcych służb wywiadowczych, obiektów ich zainteresowania oraz stosowanych przez nie metod. Kontrwywiadem – zarówno pasywnym, jak i aktywnym – w Hezbollahu zajmuje się Organ Bezpieczeństwa (Security Organ). Do jego zadań⁹⁹ można zaliczyć: przeciwdziałanie infiltracji ugrupowania, zwalczanie szpiegostwa, ochronę informacji, przeciwdziałanie infiltracji sieci teleinformatycznych i zakłócaniu jej pracy, a także zadania z zakresu ochrony fizycznej osób i mienia (ochrona najważniejszych osób oraz istotnych obiektów i instalacji należących do organizacji).

Hezbollah w zakresie kontrwywiadu współpracuje przede wszystkim z wywiadem irańskim, syryjskim, ale także ze służbami północnokoreańskimi, (...) które znacznie zwiększyły możliwości organizacji, w szczególności w zakresie wywiadu radioelektronicznego¹⁰⁰. Między Organem Bezpieczeństwa organizacji a libańską Dyрекcją Generalną Urzędu Bezpieczeństwa oraz Armią Libańską (ang. Lebanese Armed Forces – LAF) również została nawiązana współpraca¹⁰¹, szczególnie w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa państwa przed zagrożeniami płynącymi z sąsiedniej Syrii.

Komórki kontrwywiadu Hezbollahu współpracowały i prawdopodobnie współpracują z Federalną Służbą Bezpieczeństwa. Przykładem tej współpracy jest np. szeroko zakrojona operacja kontrwywiadowcza z 2009 r., która umożliwiła wykrycie siatki izraelskiej działającej w strukturach Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa¹⁰². Hezbollah prowadził również operację z użyciem podwójnego agenta, co w 1997 r. zakończyło się śmiercią 12 izraelskich żołnierzy sił specjalnych marynarki wojennej. Kolejnym sukcesem służb specjalnych organizacji było zidentyfikowanie działającego pod „fałszywą flagą” pułkownika izraelskiego wywiadu cywilnego Elhana Tannenbauma¹⁰³. Hezbollah

⁹⁶ Zob. S. Zalewski, *Służby specjalne...*, s. 15.

⁹⁷ Wysiłki były dotychczas skupione na działalności Organizacji Wyzwolenia Palestyny, która była spenetrowana przez izraelskie służby.

⁹⁸ Zob. M. Minkina, *Sztuka wywiadu w państwie współczesnym*, seria: „Gry wywiadów”, Warszawa 2014; B. Piasecki, *Kontrwywiad ofensywny jako element systemu bezpieczeństwa państwa*, „Przeгляд Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2014, nr 10.

⁹⁹ Katalog określony m.in. na podstawie: B. Berti, *Hizb Allah's Counterintelligence War*, „CTC Sentinel” 2012, nr 2, także online.: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a556873.pdf>, s. 8; J.L. Gleis, B. Berti, *Hezbollah and Hamas...*; A.N. Hamzeh, *In the Path...*

¹⁰⁰ Zob. C.A. Wege, *The Hizballah – North Korea Nexus...*, s. 5.

¹⁰¹ Zob. J. Salhani, *Distinction between the Lebanese Army and Hizbullah Fading*, Liban 2015.

¹⁰² M. Rudner, *Hizbullah...*, s. 236.

¹⁰³ Zob. C. Jones, *A Reach Greater than the Grasp: Israeli Intelligence and the Conflict in South Lebanon 1990–2000*, „Intelligence and National Security” 2001, nr 3, s. 12.

wykrył również siatkę CIA działającą w Bejrucie – zidentyfikował funkcjonariuszy wywiadu i prowadzonych przez nich libańskich agentów, których miejscem spotkań była restauracja Pizza Hut w Bejrucie¹⁰⁴.

W 2015 r. kontrwywiad Hezbollahu zdemaskował w najbliższym otoczeniu zastępcy sekretarza generalnego organizacji N. Qasema oraz ważnego szyickiego duchownego w Libanie Muhammada Yazbeka, a także w Centralnej Jednostce Bezpieczeństwa (Unit 1000)¹⁰⁵ agentów prowadzonych przez CIA¹⁰⁶. Wydarzeniem, które jednak miało największy wpływ na funkcjonowanie całego aparatu bezpieczeństwa, było wykrycie agenta Mossadu – Muhammada Shawraby – w Jednostce 910 (External Security Organization) zajmującej się operacjami zagranicznymi¹⁰⁷. To zdarzenie spowodowało znaczne zmiany w funkcjonowaniu tej jednostki specjalnej – została powołana do życia Jednostka nr 133. Kolejnym sukcesem kontrwywiadu było schwytanie w 1984 r. Williama Buckleya, szefa rezydentury CIA w Bejrucie. Był on starannie wybranym celem. Całą operację Hezbollah przeprowadził przy współpracy z irańskim wywiadem. Informacje, które pozwoliły na rozpracowanie W. Buckleya, zostały zebrane podczas ataku na amerykańską ambasadę w Teheranie w 1979 r.¹⁰⁸

Wsparcie państw, o których była już mowa, pozwoliło Hezbollahowi na rozwinięcie najlepszego w Libanie aparatu kontrwywiadowczego. Organizacja ma również dostęp do danych libańskiej Dyrekcji Generalnej Urzędu Bezpieczeństwa¹⁰⁹. Dzięki urzędnikom piastującym stanowiska ministerialne, a pochodzącym z bloku 8 Marca, Hezbollah może zdobywać różnego rodzaju informacje umożliwiające funkcjonowanie Aparatu, i szerzej – całej organizacji.

Wraz z rozwojem Hezbollahu, a także wzrostem możliwości kontrwywiadowczych organizacja, przy wsparciu Iranu oraz Korei Północnej, rozwinęła zdolności w zakresie SIGINT¹¹⁰. Zaczęto wykorzystywać cyberprzestrzeń, w której głównym celem była przede wszystkim ochrona interesów irańskich oraz własnych¹¹¹. W ośrodkach Korei Północnej szkolono wyselekcjonowanych członków Partii Boga z wywiadu, kontrwywiadu, (...) w tym w zakresie SIGINT, budując potencjał organizacji¹¹². Natomiast Iran utworzył na południowych przedmieściach Bejrutu *Cyber War-Room*¹¹³ w kwaterze Organu Bezpieczeństwa organizacji, z którego były prowadzone m.in. ataki na amerykańskie banki oraz saudyjskie i katarskie przedsiębiorstwa przemysłu petrochemicznego,

¹⁰⁴ Zob. J.R. Schindler, *The Counterintelligence Imperative*, „The National Interest” [online] z 29 listopada 2011 r., <http://nationalinterest.org> [dostęp: 20 III 2014].

¹⁰⁵ Zob. *Hezbollah arrests CIA infiltrator*, „Now” [online] z 24 września 2015 r., <https://now.mmedia.me/lb/en/NewsReports/565961-hezbollah-arrests-cia-infiltrator> [dostęp: 3 I 2016]; *Hezbollah intensifies purge*, „Intelligence Online” [online] z 4 listopada 2015 r., <http://www.intelligenceonline.com/governmentintelligence/2015/11/04/hezbollahintensifiespurge,108109751-ART> [dostęp: 3 I 2016]. UNIT 1000 zajmuje się ochroną kwatery głównej Hezbollahu oraz najważniejszych obiektów należących do organizacji.

¹⁰⁶ Zob. *US Spies uncovered in sensitive Hizballah positions, claim sources* [online], Al-Araby Al-Jadeed/The New Arab, <https://www.alaraby.co.uk/english/politics/2015/9/25/us-spies-uncovered-in-sensitive-hizballah-positions-claim-sources> [dostęp: 25 IX 2015].

¹⁰⁷ Muhammad Shawraba – szef ESO/910, zob. *Hezbollah Admits 'Mistakes' after Alleged Israeli Spy Expose* [online], http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/189541#VzdoRy_VzIU [dostęp: 14 V 2016].

¹⁰⁸ M. Levitt, *The Global Footprint...*, s. 38.

¹⁰⁹ C.A. Wege, *Hizballah's Counterintelligence Apparatus...*, s. 775.

¹¹⁰ M. Minkina, *Gry wywiadów...*, s. 177.

¹¹¹ Zob. <https://counterjihadreport.com/tag/wafiq-safa/> oraz <https://www.recordedfuture.com/wafiq-safa-and-irans-cyber-outpost-in-lebanon/> [dostęp: 15 V 2016].

¹¹² C.A. Wege, *The Hizballah-North Korean Nexus...*, s. 5.

¹¹³ Jednostka ds. cyberprzestrzeni.

a także z którego są kontrolowane działania bezzałogowych aparatów latających (UAV, tzw. drony)¹¹⁴. Partia Boga (...) w 2000 r. za pomocą DDoS zaatakowała internetowe giganty – Yahoo, Amazon, CNN, eBay. Wskutek tych ataków na jakiś czas te serwisy zostały zablokowane. Amerykańscy eksperci twierdzili, że ataki te były testem skuteczności¹¹⁵.

Podsumowując, można stwierdzić, że głównymi celami kontrwywiadu Hezbollahu są:

- ochrona zasobów informacyjnych organizacji,
- rozpoznanie i neutralizacja aktywności obcych służb specjalnych na terenie Libanu¹¹⁶, szczególnie amerykańskich, izraelskich i saudyjskich,
- zapobieganie i wykrywanie infiltracji Libanu oraz jej neutralizacja, zwłaszcza na terenach zamieszkałych przez szyitów, przez inne państwa i organizacje niepaństwowe,
- przeciwdziałanie infiltracji i zakłócaniu pracy sieci teleinformatycznych organizacji,
- prowadzenie wywiadu radioelektronicznego,
- zapewnienie bezpieczeństwa najważniejszym osobom i głównym instalacjom (infrastruktura krytyczna organizacji), w tym ich ochrona fizyczna,
- zapewnienie, we współpracy z innymi komórkami organizacji, bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenach zasiedlonych przez szyitów.

Organ Bezpieczeństwa realizuje również działania, które można uznać za elementy obrony przeciwdywersyjnej i kontrwywiadu wojskowego. Z punktu widzenia działania służb rosyjskich czy irańskich kontrwywiad Hezbollahu może służyć strategicznym celom związanym z rozpoznaniem działalności (np. stosowanych metod operacyjnych, kierunków zainteresowań) służb specjalnych innych państw, szczególnie amerykańskich (wykorzystanie Hezbollahu do prowadzenia działań w zakresie kontrwywiadu zagranicznego na terytorium Libanu). Prawdopodobnie zajmuje się także koordynacją działań prowadzonych przez afiliowane grupy palestyńskie.

Hezbollah jest jedną z nielicznych organizacji, które mają swoje struktury wywiadowcze i kontrwywiadowcze oraz zdolności operowania w zakresie wywiadu i kontrwywiadu. Te możliwości powstały głównie dzięki woli i zaangażowania Iranu. Kontrwywiad Hezbollahu ma niczym nieograniczone możliwości operowania na terytorium Libanu i prawdopodobnie jest jedynym podmiotem, który może zapewnić osłonę kontrwywiadowczą dla tego państwa¹¹⁷.

Aparat wojskowy organizacji Hezbollah

Jak już wspomniano, Hezbollah rozwija swoje militarne zdolności od początku swojego istnienia. Wzorce czerpie bezpośrednio od założycieli – IRGC, a także czę-

¹¹⁴ Zob. <https://counterjihadreport.com/tag/wafiq-safa/> [dostęp: 15 V 2016].

¹¹⁵ „E-Terroryzm.pl, Wydanie Specjalne nr II”, Rzeszów 2013, s. 20.

¹¹⁶ Zadania realizowane przy współpracy z libańskimi służbami specjalnymi i wojskiem, a także przy wsparciu Iranu, Rosji i Korei Północnej.

¹¹⁷ W związku z zaangażowaniem się Hezbollahu w konflikt syryjski po stronie reżimu Baszara al-Asada pojawiło się nowe zagrożenie dla tej organizacji związane z działalnością grup powiązanych z Arabią Saudyjską i saudyjskim wywiadem. Na południowych przedmieściach Bejrutu w Harat Hreik, miejsca połączonego z Hezbollahem, kontrwywiad organizacji wykrył oraz przekazał LAF i libańskiej służbie bezpieczeństwa informacje o penetrowaniu przez komórki ISIS południowych przedmieść Bejrutu, które działają na rzecz saudyjskiego wywiadu. Zob. H. Shaaban, *Security bodies: no ISIS cell in Beirut's southern suburbs*, „The Daily Star” z 11 lutego 2014 r. Komórki ISIS działające na zlecenie saudyjskiego wywiadu pod przykrywką prowadzenia działalności gospodarczej zbierały informacje wywiadowcze. Kamuflażem były piekarnie w Harat Hreik i Bir al-Abed.

ściowo od ugrupowań palestyńskich, których bojownicy wraz z upływem czasu zasilali nowy ruch. Duży wpływ na to miało szkolenie kadr dowódczych w Iranie, Syrii czy Korei Północnej. Nie pominięto przy tym także przygotowania operacyjnego terytorium, na którym Hezbollah funkcjonuje¹¹⁸.

System militarny organizacji składa się z:

- podsystemu operacyjnego (w jego skład wchodzi jednostki bojowe, rezerwy kadrowe oraz infrastruktura obronna),
- podsystemu wsparcia (tj. przygotowanie bojowników, organizowanie zaplecza logistycznego, w tym uzyskiwanie środków walki),
- podsystemu wsparcia społecznego (zalicza się do niego terytorium wraz ze społecznością szyicką, ośrodki gospodarcze prowadzone przez organizację itp.).

Ugrupowanie niejednokrotnie demonstrowało swoją siłę i możliwości działania. Zastępca sekretarza generalnego organizacji uważa, że głównym źródłem sukcesów odnoszonych przez Hezbollah na polu walki jest tajemność. Jest to oczywiste działanie ze strony organizacji, gdyż w przypadku otwartego konfliktu na szeroką skalę prawdopodobnie by ona nie przetrwała, co pokazała już wojna w 2006 r. (operacja „Wolność dla Samira Kuntara i jego braci”).

Po przeanalizowaniu aktywności militarnej Hezbollahu można pokusić się o tezę, że organizacja kieruje się zasadami określonymi przez Sun Tzu i w tym celu stosuje: rozpoznanie, fortel, zaskoczenie, manewr, działania pośrednie i presję psychologiczną. Hezbollah nie ma samodzielności strategicznej do prowadzenia działań wojennych na pełną skalę (choćby z uwagi na brak wojsk lotniczych, wojsk pancerno-zmechanizowanych itp.). Organizacja dysponuje przygotowanymi operacyjnie terenami, na których funkcjonują jej komórki. Nie dysponuje i nie rozwija jednak nowych rodzajów wojsk, np. pancernych. Za koniecznością utrzymania takiego stanu rzeczy przemawia możliwość wykrycia i neutralizacji tych rodzajów sił, co powodowałoby niemożliwość realizacji nadrzędnego celu, jakim jest zachowanie tajemności działań.

Część militarna organizacji (...) *nie jest typową zhierarchizowaną organizacją wojskową*¹¹⁹. Jest ona oparta na mgławicowej strukturze – poszczególne komórki są samodzielne operacyjnie i taktycznie. Nie ma tutaj pośrednich struktur dowodzenia. Obecnie cały Aparat Militarny i Bezpieczeństwa jest bezpośrednio podporządkowany zastępcy sekretarza generalnego Partii i Radzie ds. Dżihadu. Taka organizacja struktur ma na celu zminimalizowanie strat własnych w przypadku wykrycia przez wroga jednej z komórek. Proces informacyjno-decyzyjny odbywa się za pośrednictwem (...) *dowódców polowych sektorowych i regionalnych, przy czym komendanci regionalni są zazwyczaj członkami Sztabu Wojskowego, w skład którego wchodzi także przedstawiciel IRGC*¹²⁰.

Rdzeniem części militarnej Hezbollahu jest Islamski Ruch Oporu, który można podzielić na dwie części: operacyjną (bojową) oraz wsparcia bojowego (logistyka, rekrutacja). Funkcjonowanie tego Aparatu jest niezwykle trudne do wykrycia, gdyż zgodnie z założeniami (...) *bojownicy prowadzą zwykłe życie (są farmerami, prowadzą własne drobne przedsiębiorstwa itp.). Podczas prowadzenia działań bojowych nie są informowani o założeniach taktyczno-operacyjnych i strategicznych, ani o czasie trwania działań*¹²¹.

¹¹⁸ Hezbollah ma własną infrastrukturę obronną (militarną oraz pozamilitarną) na terenach zamieszkałych przez szyicką część społeczeństwa.

¹¹⁹ Zob. J.L. Gleis, B. Berti, *Hezbollah and Hamas...*

¹²⁰ A.N. Hamzeh, *In the Path...*, s. 71.

¹²¹ Tamże, s. 72.

Wraz z upływem czasu oraz kumulowaniem doświadczeń historycznych, a także ewolucją priorytetów irańskiej polityki zagranicznej i jednocześnie zmianą metod działania Izraela, Hezbollah zaczął rozwijać inne struktury militarne, uwzględniając przy tym czynnik geograficzny. Organizacja zaczęła rozwijać jednostki morskie, jednostki operatorów UAV oraz prawdopodobnie jednostki raketowe¹²². Bojownicy są szkoleni w obozach w Libanie, Iranie (Teheran, Isfahan, Maszhad, Ahvaz), Iraku, Syrii a także w Korei Północnej.

Niezależnie od wymienionych komórek do części militarnej można zaliczyć również jednostki: 1800 i 3800. Pierwsza powstała w 2001 r. i operuje na terenie Izraela oraz Zachodniego Brzegu. Do jej zadań należy między innymi (...) *prowadzenie operacji przeciwko Izraelowi oraz współpraca i współdziałanie z organizacjami palestyńskimi, w tym szkolenie i rekrutacja Palestyńczyków, włączając w to Palestyński Islamski Dżihad oraz Hamas*¹²³. Druga jednostka odpowiada za przygotowanie szyitów walczących przeciwko USA w Iraku i Jemenie (obecnie również przeciwko grupom sunnickim powiązanim z Al-Kaidą i ISIS), w tym ich uzbrojenie i wyszkolenie¹²⁴. Działania obu tych jednostek szerzej przeanalizował we wspomnianej już publikacji M. Levitt.

Globalizacja i związany z nią rozwój nowoczesnych technologii spowodował, że do celów militarnych zaczęto powszechnie wykorzystywać drony. Hezbollah utworzył tego rodzaju jednostkę dzięki wsparciu IRGC. *Baza została usytuowana w okolicach Hermel w Południowym Libanie, gdzie funkcjonuje (...) 30 operatorów przeszkolonych w obozie szkoleniowym w pobliżu Isfahanu*¹²⁵. Do głównych zadań jednostki należy przede wszystkim prowadzenie operacji przeciwko Izraelowi oraz przeciwnikom zaangażowanym w konflikt w Syrii.

W obliczu rosnącego obecnie zagrożenia ze strony grup sunnickich w ramach Aparatu powstała również Brygada Libańskiego Ruchu Oporu¹²⁶. Należą do niej m.in. chrześcijanie zamieszkali Dolinę Bekaa¹²⁷, a także sunnici. Hezbollah koordynował aktywność grup palestyńskich oraz wspomnianej Brygady, których jednym z zadań było zapewnienie ochrony granicy Libanu.

Hezbollah przez trzy dekady rozwinął wszystkie sfery swojego funkcjonowania. Dla zobrazowania, jak rozwinęły się możliwości militarne organizacji, warto przytoczyć słowa szefa Biura Badań i Analiz wywiadu wojskowego izraelskich sił zbrojnych wypowiedziane podczas wystąpienia w Knesecie: *Hezbollah posiada arsenał składający się z tysięcy rakiet różnych typów i zasięgów, włączając w to rakiety na paliwo stałe i pociski*

---

¹²² <http://english.aawsat.com> [dostęp: 10 III 2016]. W Hezbollahu działa jednostka komandosów wykorzystująca do swoich działań szybkie łodzie wyprodukowane przez Chińczyków. Organizacja posiada również sieć magazynów zbrojeniowych.

¹²³ J.L. Gleis, B. Berti, *Hezbollah and Hamas...*, s. 65.

¹²⁴ Zob. *New Hezbollah Unit Training Shiite Guerrillas Across Mideast* [online], www.algemeiner.com, 2010 [dostęp: 29 XI 2015].

¹²⁵ Zob. A. Rosen, *Here's Hezbollah's game-changing secret drone base* [online], <http://www.businessinsider.com/hezbollahs-secret-drone-base-2015-4> [dostęp: 29 XI 2015]; M. Hoening, *Hezbollah and the Use of Drones as a Weapon of Terrorism* [online], <https://fas.org/wp-content/uploads/2014/06/Hezbollah-Drones-Spring-2014.pdf>; także materiał filmowy z przeprowadzonych operacji udostępniony przez telewizję Al-Manar, zob. <https://www.youtube.com/watch?v=agzxU4Nr4Bw> [dostęp: 29 XI 2015].

¹²⁶ Idea sięga lat 90. XX w. Wówczas do brygad przyjmowano wszystkich chętnych Arabów, którzy stawiali sobie za cel walkę z Izraelem. W skład brygad wchodziłi szyici, sunnici i chrześcijanie.

¹²⁷ Zob. <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/08/hezbollah-resistance-arsenal-counter-islamic-state-attacks.html#ixzz3KTWUBiTN> [dostęp: 1 VIII 2014].

precyzyjnego rażenia (...) Hezbollah z 2006 r. różni się od Hezbollahu z 2010 r. w zakresie zdolności militarnych, które wzrosły znacząco¹²⁸.

Wpływ funkcjonowania Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa na działanie organizacji Hezbollah oraz jej przyszły kształt

*Hezbollah powstał z nadania Iranu i do dnia dzisiejszego stanowi jeden z elementów strategii działania tego państwa w stosunkach międzynarodowych*¹²⁹. Początkowo był on stworzony do działań o charakterze zbrojnym (nieregularnym). Ponieważ głównymi celami działania tej organizacji było, według A.N. Hamzeha, wyeliminowanie obcych wojsk i wpływów z Libanu, a także przejęcie władzy w Libanie, militarne skrzydło stanowiło trzon funkcjonowania całej struktury Hezbollahu¹³⁰. Ponadto to ugrupowanie kontrolowało i dalej kontroluje organizacje palestyńskie, które jednocześnie stanowiły jej część¹³¹.

Wpływy Partii Boga znacznie się rozszerzają z uwagi na stale rosnącą liczbę szyitów w Libanie¹³². Czynniki demograficzny może zatem zadecydować i o kształcie państwa libańskiego w przyszłości, i o możliwościach połączenia struktur Hezbollahu ze strukturami państwowymi. Paradoksalnie takie rozwiązanie mogłoby ustabilizować sytuację w Libanie, ale jednocześnie rozpalic wewnętrzny konflikt na tle wyznaniowym.

Hezbollah nie jest sygnatariuszem jakiegokolwiek konwencji międzynarodowej, wobec czego należy postrzegać to ugrupowanie jako narzędzie wykorzystywane przez Iran do realizacji swoich celów i interesów. Dzięki organizacji ten kraj może oddziaływać na sfery, na które władze państwowe nie mają wpływu. Jest to również niezwykle korzystne dla Federacji Rosyjskiej, dla której Bliski Wschód, a szczególnie Zatoka Perska, jest jednym ze strategicznych kierunków i – jak to określił Zbigniew Brzeziński w *Planie gry* – jednym z elementów (...) *trzyzębnego strategicznego apetytu*¹³³. Toteż możliwość wpływania na sytuację bezpieczeństwa przez wykorzystanie działań Hezbollahu jest jednym z elementów maskowania aktywności Federacji Rosyjskiej na tym kierunku. Można pokusić się również o stwierdzenie, że Iran otrzymał system S-300 między innymi jako nagrodę za współdziałanie z wojskami rosyjskimi w Syrii i Iraku, w tym za ochronę m.in. stacji wywiadu wojskowego GRU i innych instalacji rosyjskich rozmieszczonych w Syrii. Natomiast czynnikiem, który miał ograniczyć wpływy Hezbollahu (cel taktyczny) i Iranu (cel strategiczny) w Libanie, był program dofinansowania libańskiej armii przez Arabię Saudyjską.

Aparat Militarny i Bezpieczeństwa oraz cała organizacja Hezbollah (w opinii niektórych naukowców nie jest możliwe oddzielenie części wojskowej od politycznej, gdyż obie są ze sobą powiązane i się przenikają) wywiera potężny wpływ na politykę zagraniczną Libanu. Władze libańskie nie mają siły ograniczyć tego wpływu, a w świetle rosnącej liczby szyitów i ich dominacji w strukturze społecznej – wpływ Partii Boga

¹²⁸ A. Meranda, *Military Intelligence: Hezbollah Scuds tip of iceberg*, Ynet News Online (Israel) z 4 maja 2010 r., <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3884753,00.html> [dostęp: 19 V 2015].

¹²⁹ R. Ożarowski, *Hezbollah...*, s. 13

¹³⁰ A.N. Hamzeh, *In the Path...*, s. 80–108.

¹³¹ Np. Organizacja Sprawiedliwości Rewolucyjnej, Organizacja Uciśnionych na Ziemi, Mużulmański Dżihad dla Wyzwolenia Palestyny. Szerzej: R. Ożarowski, *Hezbollah...*, s. 44.

¹³² Około 30% libańskich żołnierzy to szyici. Zastępca Dyrektora Generalnej Służby Bezpieczeństwa to również szyita.

¹³³ Zob. Z. Brzeziński, *Plan gry*, Warszawa 1990, s. 36.

będzie się zapewne zwiększał. Aparat prawdopodobnie będzie nadal utrzymywał swoje miejsce w organizacji oraz będzie realizował zadania stawiane przede wszystkim przez Iran. Prawdopodobnie nie będzie mógł oddziaływać na zmiany struktur organizacji, gdyż są one kontrolowane przez *al-wali al-faqih*, a sam Aparat został sprowadzony do roli wykonawcy założeń i zadań stawianych przez mocodawcę.

Służba w jednostkach Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa oraz przynależność do Hezbollahu jest w środowisku szyickim prestizem, wiąże się również z realnymi korzyściami, w tym finansowymi. Stwarza również perspektywę „pracy” poza granicami Libanu (patrz mapa), zdobycia wykształcenia, a przede wszystkim możliwość utrzymania rodziny i zapewnienia jej bezpieczeństwa oraz opieki medycznej. Nierzadko jest to jedyne rozwiązanie dla osób zamieszkujących tereny południowego i wschodniego Libanu. Jednak aby przetrwać i funkcjonować, Aparat Militarny i Bezpieczeństwa, jak również cała organizacja, musi wytworzyć *raison d’etre*, a także być związana z imperialnymi ambicjami Iranu oraz aspiracjami społecznymi w Libanie¹³⁴.

Działalność Hezbollahu będzie prawdopodobnie rozwijana i wspierana przez inne podmioty dopóty, dopóki będzie się wpisywała w ich politykę zagraniczną i bezpieczeństwa. Jak długo organizacja będzie zakłócała realizację przez Stany Zjednoczone swoich interesów w regionie, tak długo będzie wspierana przez Federację Rosyjską, Chińską Republikę Ludową oraz Koreańską Republikę Ludowo-Demokratyczną. Szczególnie dotyczy to Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa, który jest bezcennym ośrodkiem oddziaływania na podmioty państwowe w stosunkach międzynarodowych.

Podsumowanie

Artykuł może być przyczynkiem do szerszego i bardziej szczegółowego opracowania dotyczącego Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa Hezbollahu. W kolejnych pracach warto skupić się także na potencjalnym lub rzeczywistym „wykorzystywaniu” tej organizacji do celów politycznych (strategicznych) przez mocarstwa zaangażowane w regionie, tj. USA, Federację Rosyjską, Francję, Chiny i Wielką Brytanię, gdyż pomimo wpisania ugrupowania na listę organizacji terrorystycznych, w mediach pojawiały się wzmianki świadczące o takiej (pośredniej) współpracy. Przykładem może być chociażby ostrzeżenie Hezbollahu – przekazane przez CIA via libańskie służby bezpieczeństwa – o możliwości zorganizowania ataku terrorystycznego przez inne grupy na cele zlokalizowane w południowych, szyickich, przedmieściach Bejrutu.

Partii Boga nie należy rozpatrywać wyłącznie jako islamskiej milicji czy ugrupowania prowadzącego działania o charakterze terrorystycznym. Jest to złożony podmiot, który od wielu lat jest obecny we wszystkich sferach życia w Libanie, ale także – w pewnym sensie – jest czynnikiem stabilizującym sytuację w tym kraju. Znaczenie organizacji oraz jej odbiór, szczególnie w środowisku libańskich szyitów oraz chrześcijan, zmienił się wraz z otwartą konfrontacją z salafickimi organizacjami w Syrii, które dążą do przeniesienia konfliktu na tereny Libanu, a zwłaszcza w miejsca zamieszkałe głównie przez szyitów.

Funkcjonowanie potężnej organizacji w Libanie jest rezultatem słabych struktur państwowych, które nie są w stanie kontrolować swojego terytorium. Tę tezę potwierdza m.in. wypowiedź premiera Izraela Benjamina Netanjahu, który twierdzi, że (...) *obecnie*

¹³⁴ C.A. Wege, *The Hizballah Security Apparatus...*, s. 4.

*Partia Boga stała się prawdziwą i główną libańską siłą militarną. Armia jest dobrze wyszkolona i posiada coraz lepsze uzbrojenie. Hezbollah oraz libański rząd przenikają się wzajemnie. Jeżeli doszłoby do ataku na Izrael, odpowiedzialność ponoszą wszyscy*¹³⁵. Organizacja stworzyła globalną sieć, która jest aktywna na wszystkich kontynentach, i w przeciwieństwie do organizacji typu mgławicowego (Al-Kaida), jest kontrolowana i zarządzana z Libanu. Swoją działalność prowadzi głównie w środowiskach libańskich i muzułmańskich (głównie szyickich).

Prezentowany w mediach obraz rzeczywistości pozwalał wywnioskować, że możliwość oddziaływania Iranu na Hezbollah była ograniczona. Kierownictwo organizacji wielokrotnie starało się przekonać libańskie społeczeństwo, że jest ona niezależnym graczem o zabarwieniu nacjonalistycznym¹³⁶, a nie religijną marionetką w syryjskich i irańskich rękach. Ostatnie wydarzenia na Bliskim Wschodzie (od 2011 r.) oraz irańskie poczucie zagrożenia związanego z sytuacją w Syrii spowodowało, że Hezbollah powrócił do realizacji „priorytetów irańskich”, wykorzystując nadbudowę ideologiczną związaną z religią¹³⁷.

Liban jest jedną z „szachownic”¹³⁸, na której rozgrywa się gra (walka) o pozycję regionalnego supermocarstwa. Udział w niej biorą Iran i Arabia Saudyjska¹³⁹. Otwarty konflikt pomiędzy tymi państwami prawdopodobnie nie jest możliwy z uwagi na globalne uwarunkowania oraz zaangażowanie w regionie przede wszystkim USA, Rosji i Turcji. Stąd też sytuację w Libanie, Jemenie oraz w Syrii można określić jako „proxy war” (wojnę zastępczą – przyp. red.). Zaangażowanie w sprawę syryjską stawia jednak organizację ponownie w sytuacji bycia irańskim narzędziem w walce o wpływy w regionie Bliskiego Wschodu. A funkcjonowanie silnego Hezbollahu oraz prorosyjskiego Iranu jest niezwykle istotne z punktu widzenia strategii rosyjskiej¹⁴⁰.

Bibliografia:

1. *As-Safir: How did the Resistance Infiltrate CIA's Secret Structure*, S.T. Moughnieh (red. tł.) [program telewizyjny], Bejrut: Al-Manar [wyemitowano: 23 XII 2011].
2. Avon D., Khatchadourian A.T., *Hezbollah. A History of the „Party of God”*, London 2012, Harvard University Press.
3. Bahr-Zohar M., Mishal N., *Mossad*, Poznań 2012, Rebis.
4. Berti B., Gleis J.L., *Hezbollah and Hamas. A comparative study*, Baltimore 2012, The John Hopkins University Press.
5. Berti B., *Hizb Allah's Counterintelligence War*, „CTC Sentinel” 2012 nr 5, Combating Terrorism Center at West Point.

¹³⁵ <http://www.psz.pl/tekst-25798/Netanyahu-Hezbollah-to-glowna-sila-Libanu>; K. Domeracki, *Netanyahu: Hezbollah to główna siła Libanu* [online], www.psz.pl. Portal Spraw Zagranicznych [dostęp: 8 XII 2009].

¹³⁶ Szkolenie członków Hezbollahu jest oparte na trzech filarach: patriotyzmie, religii, szkoleniu militarnemu. Źródło: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8076820.stm [dostęp: 12 VI 2013].

¹³⁷ Podstawą działalności organizacji jest połączenie dwóch ideologii – panislamizmu oraz arabsko-islamskiego nacjonalizmu.

¹³⁸ Pozostałe to m.in. Jemen oraz Irak.

¹³⁹ Pozycja Egiptu w regionie uległa pogorszeniu, Syria i Irak stanęły w obliczu wojny domowej – na bliskowschodniej szachownicy pozostały wyłącznie Iran i Arabia Saudyjska. Ostatnio obserwuje się także wzrost zaangażowania w regionie Turcji, która, próbując wykorzystać irańsko-saudyjską rywalizację, stara się poszerzyć strefę wpływów.

¹⁴⁰ Zob. Z. Brzeziński, *Plan gry...*

6. Brzeziński Z., *Plan gry*, Warszawa 1990, Nowe Wydawnictwo Polskie.
7. Brzeziński Z., *The Grand Chessboard*, Washington 1997, Basic Books.
8. Burton F., Stewart S., *Hezbollah: Signs of Sophisticated Intelligence Apparatus* [online], https://www.stratfor.com/weekly/hezbollah_signs_sophisticated_intelligence_apparatus z 12 XII 2007 r. [dostęp: 14 V 2016].
9. Cohler S., *Hezbollah: Analysis of violence*, American Diplomacy [online] z marca 2011 r., www.unc.edu, [dostęp: 14 V 2016].
10. Cordesman A.H., *Iran's Revolutionary Guards, the Al Quds Force, and Other Intelligence and Paramilitary Forces*, Washington 2007, Center for Strategic and International Studies.
11. Denoël Y., *Sekretne wojny Mossadu*, Warszawa 2013, Czarna Owca.
12. Domeracki K., *Hezbollah i jego zaangażowanie w Syrii*, w: *Wiedza Obronna*, Warszawa 2013, Towarzystwo Wiedzy Obronnej.
13. Domeracki K., *Syria – kolejna próba sił światowych mocarstw?*, „Zeszyty Doktoranckie Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej” 2012, nr 4.
14. Domeracki K., *The Middle East Geopolitical Mosaic*, Warszawa 2012, Art Ideas.
15. „E-Terroryzm. Wydanie specjalne”, Rzeszów 2013, Instytut Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania.
16. Hamzeh A.N., *In the path of Hizbullah*, New York 2004, Syracuse University Press.
17. Herman M., *Potęga wywiadu*, Warszawa 2002, Bellona.
18. Katz S., *Aman. Wywiad wojskowy Izraela*, Warszawa 1999, Bellona.
19. Koziej S., *Teoria sztuki wojennej*, Warszawa 2011, Bellona.
20. Levitt M., *Hizballah and the Quds Force in Iran's Shadow War with the West*, „Policy Focus” 2013, nr 123.
21. Levitt M., *If you don't understand our commitment to Iran, you don't understand Hezbollah*, „Weekly Standard” z 13 lutego 2014.
22. Levitt M., *The global footprint of Lebanon's Party of God*, London 2013, Hurst&Company.
23. Levitt M., *Hizb Allah Resurrected: The Party of God's Return to Tradecraft*, „CTC Sentinel” 2013, nr 4, Combating Terrorism Center at West Point.
24. Minkina M., *Sztuka wywiadu w państwie współczesnym*, seria: *Gry wywiadów*, Warszawa 2014, Bellona–Rytm.
25. Ożarowski R., *Hezbollah w stosunkach międzynarodowych na Bliskim Wschodzie*, Gdańsk 2011, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
26. Pelc M., *Elementy metodologii badań naukowych*, Warszawa 2012, Akademia Obrony Narodowej.
27. Pelc M., *Wybrane problemy metodologiczne wojskowych badań naukowych*, Warszawa 1998, Akademia Obrony Narodowej.
28. Piasecki B., *Kontrwywiad ofensywny jako element systemu bezpieczeństwa państwa*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2014, nr 10.
29. Qassem N., *Hizbullah. The story from within*, London 2005, SAQI.
30. Rudner M., *Hizbullah: An Organizational and Operational Profile*, „International Journal of Intelligence and Counterintelligence” 2010, nr 2.
31. Schindler J.R., *The Counterintelligence Imperative*, „The National Interest” [online] z 29 listopada 2011 r., nationalinterest.org [dostęp: 20 III 2014].
32. Stewart S., *Hezbollah. Radical but Rational* [online], 2010, worldsecuritynetwork.com [dostęp: 20 III 2014].

33. Sun Zi, *Sztuka wojenna*, Ożarów Mazowiecki 2012, Olesiejuk.
34. Wege C.A., *The Hizballah Security Apparatus*, „Perspectives on Terrorism” [online] 2008, nr 7; www.terrorismanalysts.com [dostęp: 28 XII 2015].
35. Wege C.A., *The Hizballah-North Korean Nexus*, „Small Wars Journal” [online] z 23 stycznia 2011 r.; smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/654-wege.pdf [dostęp: 28 XII 2015].
36. Wege C.A., *Hizballah's Counterintelligence Apparatus*, „International Journal of Intelligence and Counterintelligence” z 29 lutego 2012 r., Routledge.
37. *Who's watching the spies?*, Born H., Johnson L.K., Leigh I. (red.), Washington 2005, Potomac Books.
38. Zalewski S., *Służby specjalne w państwie demokratycznym*, Warszawa 2002, Akademia Obrony Narodowej.
39. Żebrowski A., *Wywiad i kontrwywiad XXI wieku*, Lublin 2010, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

Strony internetowe:

1. www.alahednews.com.lb.
2. www.aljazeera.com.
3. www.almanar.com.lb.
4. www.alnour.com.lb.
5. www.buisnessinsider.com.
6. www.dailystar.com.lb.
7. www.haaretz.com.
8. www.israeldefence.com.
9. www.fas.org.
10. www.lebanonwire.com.
11. www.moqawama.org.
12. www.presstv.ir.
13. www.saltspringnews.com.
14. www.stop910.com.
15. www.stratfor.com.
16. www.trackingterrorism.org.
17. www.terrorismanalysts.com.
18. www.worldjewishdaily.com.

Abstrakt

Artykuł stanowi analizę struktury organizacji Hezbollah oraz funkcjonowania jednego z jej najbardziej zakonspirowanych elementów – Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa. Zawiera także między innymi analizę funkcjonowania wywiadu i kontrwywiadu organizacji. W pracy określono znaczenie Aparatu Militarnego i Bezpieczeństwa oraz jego wpływ na kształt organizacji.

Słowa kluczowe: Hezbollah, Partia Boga, wywiad, kontrwywiad, aparat bezpieczeństwa.

Abstract

The paper analyses the structure of Hezbollah and its Military and Security Apparatus, which is the most covert element of the Party of God. The author focuses on Apparatus functioning and attempts to describe its modus operandi. The paper also contains information about a few selected intelligence and counterintelligence operations as well as the attempt to determine the significance of the Apparatus and its influence on Hezbollah.

Keywords: Hezbollah, Party of God, intelligence, counterintelligence, Military and Security Apparatus.